

כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

המאמר השבועי

בין הזמנים
קיץ תשפ"ו

עובד בבין הזמנים? יש מעשרות? המאמר השבועי צריך אותך!
פרטים בעמוד הבא

ב"ה המאמר השבועי מתפתח!

ההוצאות גדלות באלפים רבים מדי חודש רק על ההדפסה! כיום המאמר השבועי עומד על כ-15 איש שעובדים כמעט בהתנדבות מלאה! בקיצור, אנחנו צריכים אותך כדי להמשיך ולהגדיל את לימוד החסידות ודרישת ה' שצומחת מלמטה.

לתרומה – 0547341337 – שלם נחמן הראל

או באמצעות אחד מהקישורים:
תרומה מאובטחת עם סעיף 46 || פייבוקס

צוות המאמר השבועי:

חברי המערכת: מנחם מענדל רוזנצויג, אחיה מרקוביץ' ואביעד בר לוי.

כותבים: אשחר שפירא, אליוסף גל, אלרועי פוזן, משה דנה פיקאר ויהודה רוזנטל.

הגהה ועריכה לשונית: ישראל מאיר אופן, לוי יצחק וינגורט ועפר בן יעקב.

עיצוב ועימוד: איתמר סלע ואליה חי אופן.

הו"ל: שילה קליין ואהרן רוזנצויג.

הפקה: שלם נחמן הראל.

בע"ה

ב"ה אנחנו יוצאים לבין הזמנים עם ארבעה מאמרי חסידות יפים ומרתקים!
איזה כיף!

שבוע ראשון שבוע פרשת ואתחנן - נחמו נלמד מאמר מיוחד של צדיק
מופלא - רבי ישראל דב מווילעדניק שמדבר מעניין התשובה - איך אפשר
להתנחם אחרי שידוע את גודל הפגם? כך גם נבין את מהות הנחמה
שבהפטרה...

בשבוע השני נמשיך לכבוד פרשת עקב עם מאמר מהספר 'אורח לחיים' של
רבי אברהם חיים מזלאטשוב (צדיק מיוחד ולא כל כך מוכר...) ונבין מה
החשיבות של יראת שמים אמיתית ומה עלול להביא החוסר בה.

לכבוד השבוע השלישי - שבוע פרשת ראה מאמר של האדמו"ר הזקן מחב"ד
שילמד אותנו את העומקים של שם הויה ומה המשמעויות הפנימיות שלנו, ומה
כל זה משפיע עלינו.

ולקראת החזרה לישיבות ושבוע פרשת שופטים נלמד תורה מופלאה של
רבי נחמן, תורה רפ"ב, אזמרה! איך צריך לגשת לתשובה? מה יתן לנו כח
לתשובה האמיתית ואיך להכריע את חיינו לכף זכות

חודש טוב, בין הזמנים מוצלח, ושנזכה להידבק בתורת החסידות גם בבין
הזמנים ולהיכנס בכוחות מחודשים לחודש אלול!

המאמר השבועי

עניין הבעל תשובה
שארית ישראל

שבוע פרשת ואתחנן

בע"ה

שבוע טוב לכל החברים!

השבוע נזכה ללמוד מאמר מיוחד, מספר יסודי וחשוב מהחסידות הכללית, שחיבר צדיק מופלא בשם רבי ישראל דב מוילעדניק זי"ע

רבי ישראל דב מוילעדניק חי לפני כ-200 שנה, מפורסם 'כאחד המיוחד' מבין תלמידי המגיד מטשרנוביל (רבי מרדכי, בנו של ה'מאור עיניים') ומביא ממנו רבות בספרו. זכה לפגוש צדיקים רבים כדוגמת בעל מאור עיניים, הקדושת לוי, ורבי שלום מפראביטש ובניו (נכדי המגיד ממעזריטש) שהתרשמו ממנו מאוד.

לאחר פטירת רבי אהרן מסטראשעלע, תלמידו הגדול של הרב בעל התניא נסעו אליו רבים מחסידי סטראשעלע.

התפרסם מאוד בתור 'בעל מופת' ופועל ישועות מופלא, מסופר כי פרסומו החל לאחר שה'צמח צדק' מליובאוויטש שלח אליו עגונה, ובדרך פלא גילה לה היכן בעלה ומאז נתפרסם ורבים התדפקו על דלתותיו.

נסתלק לבית עולמו בשנת תר"י ונטמן בעירו ווילעדניק שבאוקרינה. טרם מותו אמר שגם מי שרק יאחז בידית שבדלת ציונו הקדוש יצא בוודאי בישועה ממנו, ועל שם כך מכונה 'בעל הידית'. סיפורי מופתים רבים מסופרים עליו, הן מחייו והן מלאחר הסתלקותו.

~ ~ ~

הספר 'שארית ישראל' אינו מחולק לפי פרשיות השבוע אל מחולק לשלושה שערים. הראשון "שער ההתקשרות", שמדבר על דרך ההתקשרות לצדיקים ובכלל על יחסי משפיע ומקבל ועל ההתקשרות. השני "שער המועדים" הכולל דרושים למועדי השנה והשער האחרון "שער השובבים" הכולל דרושים לפי שבועות השובבים.

המאמר שלפנינו הכתוב בלשון מיוחדת, לקוח מתוך 'דרוש שלישי לשובבי"ם' ועוסק בפער שבתהליך התשובה, בין צער לשמחה, ואיך אפשר אחרי הנפילות עדיין להתנחם?

הפער מורגש לנו היטב. אנחנו עומדים מיד לאחר ט' באב, שנקבעה בו בכיה לדורות ואוטוטו ט"ו באב שלא היו ימים טובים לישראל כמותו. במאמר נלמד עד כמה חשוב הצער, איך לעכל אותו ולאן מתקדמים איתו, לעולם של רחמים תמידיים ושמחה עליונה, בלי להתכחש לכאב.

מאמר חשוב ויסודי, מומלץ בחום!!

עניין הבעל תשובה

רבי ישראל דב מוילעדניק – שארית ישראל

מבואר

בעניין הבעל תשובה צריך להיות בכיה מסטרא דא וחדוה
מסטרא דא (זוהר ח"ג עה, א).

[בזוה"ק בפרשת אחרי-מות, רבי שמעון מתאר לרבי אלעזר בנו את אופן
הקשר שלנו עם ה' במהלך הגלות, בתהליך מקודם החורבן עד מצבנו כעת, ואת
תהליך התשובה. כשהוא מסיים לדרוש שניהם בוכים. ורבי אלעזר אומר שהוא
מעורב ברגשותיו, שמצד אחד הוא בצער - על הריחוק מה' ועל הגלות ומצד שני
שמח שזכה לשמוע דברים מאירים שכאלה.

מרבי אלעזר למדנו שיכולה להיות מציאות של בכיה ושמחה ביחד.
וכשנעמיק בעניין התשובה, נראה עד כמה זה הכרחי ונוגע לכל בעל תשובה]

ולחבין איך יכול להיות חדוה אחרי ששם אל לבו איך שמכף
רגל ועד ראש אין בו מתום, מלוכלך בצואת עונותיו, ונעשה
מרכבה לסטרא אחרא, ובפרט מעונות חמורים כאשר ידע אינש
בנפשו, הלא איך יערב לו לשמוח, ולשמחה מה זו עושה. רק
שמכל מקום לא טוב היות האדם בעצבות ומרירות לבד, רק
שצריך להיות בשמחה גם כן

כשאדם באמת מסתכל על עצמו לאחר שחטא, הוא מוצף בתחושה שכולו
רע. ובפרט שכדי לשוב בתשובה צריך לדעת את חומרת החטא ועד כמה עמוק
הפגם מגיע, המחשבה על הבגידה בהשי"ת וההליכה אחר תאוות זרות מייסרת
את הגוף והנפש, וכשפוקחים את העיניים מגלים עוד ועוד חטאים ופשעים,
ומבינים עד כמה חמור כל חטא 'קטן' - גם בדקות דדקות.

כששומעים על ענייני תשובה, באמת ככה זה מצטייר, להיות מיוסר ועצוב על כך שנעשה כ'מרכבה'¹ לסטרא-אחרא וליצר הרע ואם כן איך כחלק מתהליך התשובה אפשר להיות שמח? על מה יש לשמוח?

וכאשר מצינו בענין הקרבנות שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (פסחים נט, ב) אחרי התוודותו חטאיו על הקרבן במרירות ועצבא דרוחא ולב נשבר, ואחר כך כשמעלה הכהן חלב ודם, וכהן איש החסד (השמטות הזוהר רס"ו, ב) ממשיך שמחה ממקור החסדים, עד שנמשך גם על החוטא עוז וחדוה, ובזה נתבטלו הדינים.

בעבודת המקדש, בקרבנות על החטאים ראינו שיש עבודה גם לחוטא - למביא הקרבן וגם לכהן העובד במקדש. החוטא לאחר שטרח להביא את קרבנו, צריך במקדש לסמוך ידיו עליו, להתוודות בפני הכהן ולהתחרט על מעלליו, ואחר כך הכהן מקריב את הקרבן ומקבל מתנות כהונה. כתוב בגמרא שהאכילה של הכהנים את מתנות הכהונה גורמת כפרה לבעלי הקרבן.

ובפנימיות, התהליך הזה הכרחי. הכהן שייך למידת החסד והאהבה², מהמקום שלו, הוא צריך לעורר רחמים על החוטא ובכך לבטל את מעליו את הקטרוג שנגרם בפגמיו. התיקון הוא לא רק כלפי שמיא, אלא תפקיד הכהן הוא למשוך ולעורר אצל החוטא את מידת החסד עד שירגיש נחמה בנפשו, וכך יודע שנתכפר לו. וע"י שהכהן שמח ואוכל ושותה בשמחה מן הקרבן, ככה הוא ממשיך ומעורר גם כן אצל החוטא שמחה ונחמה.

כן הוא עכשיו, אחרי שובו מדרכיו הרעים בחרטה ולב נשבר ומרירות עצומה, זאת תהיה נחמתו בכפלים, אשר בודאי לכל ידח ממנו נדח, ובודאי הוא רב לסלוח, ובודאי יבא הדבר לידי תיקון, ובפרט על ידי התקשרותו אל הצדיקים, וצדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב, ד) ממש, על ידי שהצדיק מעורר רחמים רבים. וכתוב (נוסח תפלת שמו"ע) מחיה מתים ברחמים רבים וד"ל. (כמו שמבואר במקום אחר בשער התקשרות על פי מאמר רבותינו ז"ל (ברכות לא, א) אסור לאדם למלא פיו שחוק).

כך גם אנחנו צריכים ללמוד מעבודת המקדש שדווקא אחרי החטא יש תיקון. אחרי שאנחנו מתמרמרים על המקום השפל שאנחנו נמצאים, חייבים

¹ וראה במדור 'המושג השבועי' ביאור הענין.

² כהן בחסד לוי בגבורה - תומיך ואוריך לאיש חסידך (ע' פרדס שער כ"ג פי"א ופי"ב בערכם). משה ואהרן, משה מנהיג ומנהיג צריך לדעת גם לומר לא..., "טול מטה והך על קדקדם" סנהדרין פ"ק. אולם התפקיד של הכהן הוא בכל מצב לקרב, תפקידו לברך את ישראל באהבה וראה ברש"י (במדבר כ פס' כט) "שהיה אהרן רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה וכו'".

לדעת ולגלות אצלנו שבעצם ה' תמיד אוהב אותנו, ושאי אפשר להתרחק ממנו באמת, וה' רוצה לסלוח לנו ומחכה שנשוב אליו, ולכן תמיד אפשר לחזור.

הידיעה שבסוף צריך לשמוח שייכת גם לאחר החטא כמו שראינו במקדש, גורמת לנו לנסות למצוא גם עכשיו את המקום הזה, את שורש החסדים שמתגלים אחרי התשובה.

{באמת הנחמה קיימת בשורש של כל נפש מישראל, אך מי אמר שבאמת נצליח כיום, בלי מקדש וכהן להגיע לשורש הזה ושלא נשקע במרמור? אלא שזהו מתפקידם של הצדיקים - לעורר רחמים על כלל ישראל, והרחמים האלו מעוררים מלמעלה כמו הכהן בבית המקדש! ולכן חשוב כ"כ להתקרב לאותם הצדיקים שמאירים לנו מלמעלה את המעלה של נשמותינו ומזכירים לנו את רחמי ה' עלינו תמיד, שככל שנתקרב אליהם יותר, נרגיש יותר בחוש את אהבת ה' אלינו.}

והנה באמת הגם שהכהן מעלה הקרבן, צריך גם כן לטעום מרירות בנפשו מצד הערבות, ואם כן איך יכול להיות אצלם גם כן שמחה בראותו זה המביא הקרבן בוכה ומיילל במר נפשו על עונותיו אשר הלכדוהו, ואיך ישמח במתנת חלקו.

הציור שהחוטא מתחרט במר נפשו של חטאיו ובוכה ומיילל, והכהן יושב ו'חוגג' על סיר בשר מצטייר קצת תמונה... כמובן שאין זו הכוונה - אדם שחברו בצרה לא יכול לעזור לו אם אין לו בכלל שייכות והבנה במה שהחבר מרגיש. גם הכהן, מכיוון שהוא חלק מן תהליך הכפרה, איך הוא יכול לחוגג כך ואיך יכול להיות 'פער הרגשות' הזה בין הכהן לבעל הקרבן?

אך באמת רמזו חכמינו ז"ל על זה (הוריות יג, א) ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. והענין הוא, כי החוטא נקרא ממזר, פירוש מום זר, אך מצד החרטה והמרירות העצומה ששב על עונותיו, נקרא אז בשם תלמיד חכם, והכהן בראותו אותו בוכה ומבכה ומתחרט על עונותיו, והנה אין צדיק בארץ כו' (קהלת ז, כ), ממילא נתעורר גם כן, ומפשפש במעשיו מאשר המצא תמצא בו גם כן כאלה או דומה לזה, ונעשה גם כן בעל תשובה, ואז נקרא גם כן בשם תלמיד חכם ואז יוכל להעלות אותו ממקום החושך ממר למתוק, וממשיך בחינת ישמח ישראל בעושיו (תהלים קמט, ב), ונמצא החוטא הזה משפיע על הכהן מקודם בחינת התשובה, וזה קודם לכהן גדול, וד"ל.

במשנה בהוריות כתוב בעניין קדימת כבוד שממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ והפירוש הפשוט הוא שהייחוס פחות חשוב מהמעשים.

אמנם, אפשר לפרש באופן פנימי, שממזר מכונה החוטא, (מלשון מום-זר) כי החטא הוא פגם לאדם וגם חיצוני לו – שאינו מגיע מפנימיות נשמתו. וכאשר הוא מבין שפגם ומתחרט באמת, הוא נהפך להיות בשם 'תלמיד חכם', כלומר שלומד מן מעשיו ומתקן את דרכיו. ובזה קודם הוא לכהן, כי באמת, לכל אחד יש על מה לשוב בתשובה, רק שלא אצל כולם נפתחה ההתעוררות לשוב. וכשבא מלפני הכהן ומתודה בפניו, מתעורר גם אצל הכהן כח התשובה וכך גם הכהן – שעד עכשיו היה מוגדר 'עם הארץ', כי הרי טרם צפה אצלו המודעות לשוב בתשובה – נהפך ל'תלמיד חכם'. ובזה ה"ממ-זר" קודם לכהן – בלהיות בעל תשובה וכך גם להפוך את הכהן להיות כמוהו בעל תשובה עד שבעצמו גם יקרא ת"ח!

וכעת, לאחר שגם לכהן נהייתה מרירות, ככה הוא מרגיש שייכות לבעל הקרבן, ויכול להיות שותף איתו בכפרה ולהעלות אותו מהחשכות שנמצא, ולהמשיך עליו התעוררות של שמחה, אהבה ונחמה.

והנה מבחינת בכיה וחדוה הנ"ל, נעשה בחינת תשובה – תשוב ה' תתאה ותשוב ה' עילאה³ כידוע (ראה זוהר ח"ג קכב, א). אשר מצד המרירות מוציא חיות הקדושה שנפלה בהיפוך, בסוד גלות השכינה, שפחה כי תירש גבירתה (משלי ל, כג), ומעלה את החיות למקום שהיה שם אהל⁴ בתחילה, וזה תשוב ה' תתאה. ומצד השמחה, שעיקר השמחה הוא בזכרו שיש לנו אב רחמן, בין כך ובין כך קרואים לך בנים (קדושים לו, א), ובודאי כל ידח ממנו נדח, על ידי זה נמשך ממעלה למטה אם הבנים שמחה (תהלים קיג, ט) ופרישית גדפהא על בנין (ראה זוהר ח"א מח, א), וד"ל.

³ שם הוי' מורכב מארבעה אותיות, ומחולק ל"ה ולו"ה החלק הראשון שייך ל'מוחי' ה' כנגד החכמה וה' כנגד הבינה. החלק השני – ו"ה כנגד שבעת המידות – הו' כנגד חג"ת נה"י (שנקראים ו' קצוות – ו"ק) והה' האחרונה כנגד ספירת המלכות. הה' האחרונה ממסמלת את השכינה הקדושה, ואותיות י"ו בהם עובר השפע והחיות החל מהאות י', (שהיא נקודת הצמצום של האור העליון כדי שיוכל להופיע בעולם) דרך שאר האותיות והמידות עד שמתגלה באות ה' האחרונה. וכשיש חטא, אות ה' האחרונה מתרחקת, ובמקומה נכנסים קליפות לינוק את השפע, (כמו שכתב בפנים 'שפחה כי תירש גבירתה' – השפחה אלו הקליפות שירשות במקום הגבירה – השכינה הקדושה) וע"י הצער והחרטה מנקים את המקום שבו הקליפות נכנסו והשכינה חוזרת למקומה הראשון...

⁴ 'מליצה' מלשון הכתוב בבראשית י"ג, ג'.

הזהור הקדוש מגלה לנו כי בעצם המילה 'תשובה' רמוזים שני השלבים שראינו, המילה תשובה מורכבת מ'תשוב' - האות ה' שבשם הוי'. בשם הוי' פעמיים מופיעה האות ה', בפעם הראשונה היא מסמנת את ספירת ה'בינה' - ששייכת לעולם השמחה והתענוג העליון ובפעם השנייה מסמלת את ה'מלכות' - השכינה הקדושה, שהיא שייכת לעולם המעשה⁵ המתוקן.

'גלות השכינה' נשמע מושג שרחוק ממנו, אבל באמת הוא נוגע לכולנו. השי"ת נותן לנו חיות וכח, כח להרגיש, לחוות ולהתענג. החיות הזו מחכה שנוציא אותה לעולם במקומות טובים וקדושים, (לדוגמא: באכילה ובשתיה - בפרט בשבתות וימים טובים ובכלל בצורה קדושה וכח הדיבור - בדיבורי תורה ותפילה ובדיבור של שלום ואהבה, וכן הלאה). וכשהאדם פוגם חלילה, הוא מוציא את הכח הזה במקומות לא טובים, ששייכים לקליפות ולחטאים. וזה נקרא 'גלות השכינה', שהקליפות והעבירות שואבים את החיות שהייתה אמורה ללכת לקדושה, (וממילא השכינה מתרחקת). וע"י המרירות של האדם בווידוי ובחרטה, הוא מוציא את החיות שהכניס בקליפה ומחזיר אותה לשורש שלה בקדושה. וזו היא 'תשובה תתאה' - מלמטה אנחנו חוזרים להשם, שמתקנים את הקלקול שנגרם בחטא ע"י המרירות ומחזירים את הה' האחרונה של שם ה' לרשות הקדושה.

אחרי שבעל התשובה הוציא את הקליפות מהחיות של הקדושה הוא יכול להבחין באמת ולהרגיש עד כמה באמת ה' תמיד אוהב אותו ומרחם עליו וזה נקרא 'תשובה עילאה' שמתגלה מלמעלה למטה ע"י שמחה אמיתית וטהורה וכך הה' הראשונה של שם ה' יכולה להאיר באדם חזרה וממנה אפשר לשאוב שמחה ונחמה בלי גבול!

וזהו נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעיה מ, א), שתי נחמות – אימא עילאה ואימא תתאה⁶. וממה תהיה הנחמה, מזה שיש לנו אלו-ה, אשר מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע (מיכה ז, יח), נושא עון מתתא לעילא, ועובר על פשע מעילא לתתא. אשר באמת כח התשובה וההתעוררות מתתא הוא גם כן מכחו יתברך, ולכן יכול להיות השמחה מצד אמיתת אלקותו

⁵ יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם (רש"י שמות ל"ט, מ"ג).

⁶ פירוש - אמא עליונה ואמא תחתונה. בעולם האצילות ישנם כמה 'פרצופים' (- מערך שלם של עשר ספירות) שמאירים ומנהיגים את עולמות אבי"ע. אמא עילאה היא ה'פרצוף' של ספירת הבינה, שמתגלה בעולם הבריאה שנקרא לפעמים גם 'עולם התשובה' 'עלמא דחירו(ת)' ו'אם הבנים שמחה'. ואמא תתאה (שנקראת גם השכינה הקדושה וכנסת ישראל) היא ה'פרצוף' של ספירת המלכות. הם מכונות 'אמא' הוא מכיוון שהם מתייחסות לגבי העולם שמתחתיהם ממש כמו אם שמגינה ודואגת לבנים שלה, ה'בן' של פרצוף אמא עילאה הוא פרצוף ז"א - שהם המידות ה'מורגשות' - חג"ת נה"י, והבן של אמא תתאה הם עולמות ב"ע. וא"כ הנחמה המוזכרת באמא תתאה היא האפשרות לתקן ולהשיב את האמא חזרה למקומה העליון ובאמא עילאה הנחמה היא היא בעצמה כמו שהיא משפיעה לבניה.

המושג רהשבועי – מרכבה לשכינה

מהי בעצם מרכבה? מה היא מסמלת? כבר במדרש מסבירים את חזון ה'מרכבה' (בפרק א' ביחזקאל, שבו כלל לא כתובה המלה מרכבה...) כך שהכוונה היא להסביר איך יש מציאות, יש סוג של עבודה, מתוך בטול מוחלט, שבה אתה רק 'נושא' את האלוקות. אתה לא מפריע, לא מעורב, לא נוכח, ה' פשוט 'רוכב' עליך, אתה מסייע לו, מקדם אותו, זה כל מהותך. במדרש (בראשית-רבה מז, ו) נאמר: "אמר ריש לקיש האבות הן הן המרכבה, שנאמר: 'ויעל אלהים מעל אברהם', (בראשית לה, יג): 'ויעל מעליו אלהים', (בראשית כח, יג): 'והנה ה' נצב עליו'. בחסידות מוסבר, שהכוונה ש'האבות הן הן המרכבה' הכוונה היא שהיה להם איזה בטול גמור, הם לא רצו כלום, התנהגו כמו מרכבה שקשובה לרצון הרוכב עליה ומתנהגת לפיו לגמרי. מאוחר יותר בקבלה, הוסבר שבעצם אדם יכול להיות מרכבה לכל דבר עליון; וכמו שאדם יכול להיות 'מרכבה' לקדושה – הוא יכול גם להיות 'מרכבה' לטומאה. כלומר, לזרוק ת'שכל, להשתעבד לתאוותיו באופן מוחלט, חסר שליטה, מעצורים או מושכלות. קיצור, לעבוד את הטומאה בבטול גמור. בכל רגע, האדם בוחר את מה הוא מקדם בעולם, את מה הוא נושא, למה הוא מרכבה כאשר הוא עובד מתוך התכונות, מתוך הכחות ה'מוטבעים', כאשר הוא לא חושב כל הזמן על מעשיו אלא פועל בטבעיות. מה הטבעיות שלך, את מה אתה משרת בעולם?

יתברך, אף שמצד
עצמו יודע ערכו
השפל ומעשיו
המכוערים, ואיך
שהוא משוקע
בהיפוך ורחוק
מאוד ממדריגה
שיוכל לקרוא
באמת שהוא
אלקי שיקרא שמו
עליו, מאחר שהוא
נעשה מרכבה
להיפוך ח"ו.

ואף ששגור בפי
כל לומר ה' אלקי,
אבל הוא רק
מהשפה ולחוץ
אבל באמת הוא
רחוק ממדגירה זו,
רק שנקרא כן אצל
הצדיקים שהם
בבחינת מרכבה
אליו יתברך כמו
אלקי אברהם כו'.
עם כל זה יכול
להיות השמחה
מצד עצם אלקותו,

כי נמצא מחוייב

המציאות אדון כל, וראוי לשמוח בזה עד שהעצבות שמצד עצמו
מצד שפל ערכו יהיה בטל וכלא נחשב נגד השמחה באלוקות.

וזה הפירוש בנחמת ישעיהו הנביא - 'נחמו נחמו עמי', שיש שתי נחמות (ושתייהם מגיעות מה' כפי שנראה), אחת שבאה מצד ההתעוררות המעשית שלנו, והשניה יותר עליונה, מצד שה' מנהיג הכל תמיד והם שתי הכיוונים שראינו בתשובה:

הראשון זה המקום שמתייחס אחרי המעשים של האדם, ודורש ממנו להתמרמר ולשוב בתשובה. ואף על פי זה שנראה שהאדם עצמו הוא התחיל בתהליך הזה, אך באמת זה קול פנימי שהשי"ת שלח לו שמעורר אותו לשוב בתשובה ולתקן את מעשיו, ולאדם עצמו ניתנה בחירה לשמוע לקול הזה. התכונה הזאת בתשובה נקראת ב"ג מידות של רחמים שאנו אומרים⁷ - 'נושא עוון' שה' נותן לנו להתוודות על מעשינו והיא מידה של רחמים עליונים.

והשני הוא בכך שהאדם מתמלא בשמחה מזה שה' מקיים ורוצה בעולם כמו שהוא וכאן הכח מגיע לגמרי מלמעלה, מזה שהאדם משתחרר מהמחשבה על המעשים שלו ונזכר שה' יתברך בעצמו מנהיג את העולם, ורוצה אותו גם איך שהוא נמצא במצב השפל שלו. ובי"ג מידות מידה זו נקראת - 'ועובר על פשע', שה' מנהיג את העולם בלי קשר לפשעים ולחטאים שלנו ואוהב אותנו בעצמינו!

בהסתכלות הפשוטה שלנו, ה' שייך רק למי שמושלם במעשיו, בבחינת "מרכבה" לה', וכמו שאנחנו אומרים בתפילה אלקי אברהם וכו', שאצל האבות הקדושים ה' ממש נקרא על שמם אבל השמחה כאן היא שמחה הרבה יותר מופלאה, היא שמחה בה' כמו שהוא בעצמו, שהוא מנהיג את הכל עם ובלי קשר למעשינו. כשמגיעים לשמוח בה' כך, ממילא הצער על המעשים והעוונות כבר לא מורגשים כמעט כי נמצאים במקום גבוה הרבה יותר ומאיר הרבה יותר מההסתכלות הרדודה שלנו על עצמינו.

והכלל שמכל מקום לא יעמוד במדריגה אחת הרבה, וכשיבא לשמחה יזכור עוד למרירות, ואחר כך יתאמץ עוד בשמחה, וזה בניה תקוע בלבאי מסטרא דא וחדוא כו'. וזהו פירוש יאמר אלקיכם, שהנחמה הוא מצד אלקות, אף שבערך עצמו אינו ראוי לנחמה, רק כנ"ל, וד"ל.

ועדיין, אי אפשר להסתפק בשמחה הזו לבד, כי עדיין הצער והמרירות קיים מחמת המקום השפל שבאמת נמצא, ואי אפשר להתכחש... ולכן צריך ללכת

⁷ מוזכרים פעמיים י"ג מידות, פעם בפרשת כי תשא ופעם במיכה, בקבלה ובחסידות הם נקראו גם י"ג תיקוני דיקנא - שהם נמשלו לשערות הזקן ע"פ חלוקה מסויימת, והם הארות של מידות רחמים העליונות שבכתר. בכתר יש שני פרצופים, האחד נקרא אריך אנפין (א"א) שהוא חיצוניות הכתר והשני נקרא 'עתיק יומין' שהוא פנימיות הכתר. היחס בין שתי המקומות שמופיעות מידות הרחמים הם גם כן כעין כך, המידות בתורה הם ה'צינורות' וה'כלים' של המידות (י"ג מידות דא"א) ובמיכה הם האור והשפע הפנימי שלהם (מידות דע"י). כאן הזכרנו את המידות במיכה שהם יותר הכח הפנימי של מידות הרחמים (למרות שגם הם מופיעות במידות בתורה - נשא עוון ופשע וחטאה כו').

ביחד, שאם מאירה אצלו השמחה - יזכור שעדיין קיימת המרירות במקום מסויים. ואם יתגלה אצלו העצבות והמרירות יזכור שעדיין יש את הצד השני, ורק ככה אפשר להחזיק בלי להתמוטט - או מעצבות או מדמיון וניתוק מהמעשה. (וכמשל לאדם שמשיט ספינה, שצריך לחתור פעם בצד ימין ופעם בשמאל ואי אפשר רק לצד אחד בלי השני.)

זה הפירוש האמיתי בזוהר שפתחנו בו, שתמיד צריך להיות מורגש אצלנו בלב שני הצדדים הללו, ועל כן גם אמר ישעיהו הנביא נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם - כי הנחמה היא דווקא מצד השם למרות שהאדם צריך להרגיש שהוא לא מושלם, ולהרגיש שה' מטיב עמו בהסתכלות המרחמת שלו כי מצד המעשים של האדם היחס היה אמור להיות אחר.

והקדוש הרב ר' ברוך זי"ע ועכ"י פירש הפסוק הנ"ל על זה הדרך, שהנחמה הוא מזה שאלקיכם יאמר עמי, שקורא אותנו עמי ולא עם סתם, ודברי פי חכם חן.

רבי ברוך ממעזיבז' פירש את הנחמה בפסוק שהנחמה העליונה היא מכך שהשי"ת קורא אותנו 'עמי', ואומר שאנחנו עדיין שייכים לו ומתייחסים אחריו, גם שאנו כך בגלות, הפירוש של רבי ברוך קרוב מאוד לנחמה שראינו מקודם, שמגיעה מלמעלה.

ועוד יש לומר על זה הדרך, היינו נחמו נחמו, היינו שהנחמה הוא מזה, שעמי יאמר אלקיכם, פירוש שעמי יאמר הנה אלקינו זה כו', שמצד התשובה והיציאה מסטרא אחרא ורצונו להתדבק אל הקדושה, והבא לטהר כו' (מסייעין אותו. שבת קד, א), יוכלו לומר שהוא אלקי כל הארץ. ולכאורה לפי זה הפירוש צריך לומר אלקינו, אך הענין הוא, כי בכלל מאמר הכתוב מוסב על לעתיד, שעמי יאמר לכל באי עולם אפילו לאומות שהוא אלקיכם, כי אז נאמר (ישעיה מ, ה) וראו כל בשר יחדיו, שיהיו כולם מאמינים באחדות ה', וזהו עמי יאמר אלקיכם.

בפירוש הקודם ראינו שהנחמה היא מצד ה', מכך שה' קורא לנו 'עמי', עוד פירוש הוא שגם בדרגה שלנו בגלות אנחנו עדיין קוראים לה' ורוצים להתדבק בו, ואם אנחנו רוצים לצאת מן הקליפות כבר מובטח שהבא להיטהר מסייעים אותו! וזה נחמו נחמו, עמי יאמר אלקיכם, שעם ישראל עדיין אומר 'אלקיכם'. אבל לכאורה פירוש זה קשה כי אם ככה הנחמה היא מזה שאנחנו אומרים שה' הוא אלוהינו, ומדוע בפסוק כתוב אלקיכם? למי עם ישראל מדבר?

אלא הפירוש הוא שהפסוק מדבר במציאות התכליתית עוד יותר, שעם ישראל ילמד את אומות העולם כולם לקרוא בשם ה' וכך 'עמי' יאמר לאומות העולם - ה' קיים בעולם!

והנה עדיין יקשה מאחר שממילא יהיה נגלה אלקותו יתברך לכל באי עולם, מהו האמירה שיצטרכו הם לומר אלקיכם, הלא מעצמם יבין כל יצור כו'. ואם הכוונה מהאמירה שיהיה לעם אחד, הלא אין מקבלין גרים לימות המשיח (יבמות כד, ב). אך הענין הוא, שבוודאי אף שיהיו מאמינים באחדות ה', הוא רק כמו שכתוב (ראה צפניה ג, ט) ויטו שכם אחד לעבדך, שהאחדות יהיה אצלם רק בבחינת שכם, שהוא בחינת אחוריים, שיקבלו מישראל בבחינת חיצוניות.

לכאורה אם אנחנו עוסקים במצב התכליתי לעתיד לבוא, הלא נאמר בנביאים שלעתיד לבוא המציאות תאיר כ"כ באור ה' כך שכולם יראו ויכירו בה' בעצמם וכולם יראו בחוש, א"כ מדוע צריך שעם ישראל ילמד את אומות העולם לקרוא בשם ה'? (וגם ברור שלא מתכוונים שלעתיד לבוא יגירו את כל האומות, כי הרי אין מקבלים גרים לימות המשיח?)

אלא הפירוש הוא שגם במציאות העתידית, מתי שגויי הארצות יכירו באור ה', זה יהיה מכח האמונה של עם ישראל, שהם יקבלו מעם ישראל את ה'רעיון' להאמין בה', ומעצמם לא יכירו בפנימיות.

וזהו פירוש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (ואתחנן ו, ד), שאצל ישראל נאמר ה' אלקינו, שהוא בחינת פנימיות היחוד, בחינת פנים בפנים, כמאמר הזה"ק (ח"ב קלה, א) למהוי אחד באחד, מה שאין כן אצלם יהיה ה' אחד לבד, שיקבלו השפעת אמונת היחוד על ידי ישראל כמו שכתוב (תבוא כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, מחמת שיהיו סרים למשמעתך, כמו שכתוב (ישעיה סא, ה) והיו בני נכר אכריכם וכו' ובזה יתעלו גם כן המעולים שבהם.

בפרשה כתובה לנו פרשיית 'שמע ישראל'. רש"י פירש - "ה' שהוא אלוקינו עכשיו ולא אלקי העובדי כוכבים הוא עתיד להיות ה' אחד" - לכל העמים. אמנם, כפי שנתבאר, עדיין יהיה חילוק בין האמונה והייחוד בה' בין ישראל לאומות העולם, שאע"פ שכולם יכירו שה' הוא האלקים היחיד ויאמינו בו, יהיו בזה חלוקי דרגות.

וכמו שמלך ירצה לתת מתנה לשני אנשים, את האחד יזמין המלך אליו לארמון, יאיר לו פנים ויכבד אותו, ויעניק לו את המתנה על מגש יפה וכן הלאה, ולאדם השני המלך ישלח את המתנה בדואר, והיא באמת תגיע ליעדה רק שהחבילה תתעכב קצת בדרך ותגיע קצת מקומטת ומלוכלכת ומי שיעניק לו אותה יהיה הדוור "בכבודו ובעצמו". כמובן שאין בכלל השוואה בין שני האנשים, עצם המעמד של הפגישה עם המלך היא בעצמה מתנה משובחת ונעלית מאין כמוה. זה החילוק בין היחוד של ישראל, שהוא יחוד של 'פנים בפנים', 'אחד באחד' - בגילוי חיבה ואהבה, כך שגם המקבלים 'נחשבים'. לעומת האמונה שעמי הארץ ישיגו, שאמנם באמת יאמינו בה' ולא באלילים, אך לא ישיגו את התענוג הפנימי והטהור של החיבור עם ה' אלא יקבלו את האמונה וההשגה בה' דרך מה שישראל ישיגו, כלומר - הם יאמינו ב'אחד' שישראל מאמינים אך 'הוא' לא יאיר להם בעצמו.

וזהו שנאמר אצל כנען (נח ט, כה) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, היינו שמחמת רוב זוהמתן לא יוכלו להיות אז אפילו בבחינת עליה הנ"ל שיוכלו לקבל על ידי ישראל, כי מצד שהמה נפרדים מאוד והפכים ממש, אין ארור מתדבק בברוך (בר"ר נט, ז). ומה שכתוב (חי שרה כד, לא) אצל אליעזר עבד אברהם בא ברוך ה', הוא מחמת כח אברהם העלה אותו לבחינת ברוך גם כן, אבל זולתו לא יוכלו להתעלות אפילו לבחינת עבדים, שיהיו עובדים לאיכרים שיהיו לישראל, והם יהיו עבדים להם, וממילא יצוו להם לעבוד במ עבודת ישראל בתוך עבודתם. וזהו מאמר הכתוב (עובדיה א, ב) קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד, שעלייתם יהיה גם בחינת בזיון גדול, ויהיה עבד עבדים כמו כנען הנ"ל. וזהו עמי יאמר אלקיכם, שישראל ישפיעו אמונת ישראל יחודו יתברך לכל העמים בבחינת שכס אחד כנ"ל, וד"ל.

אצל כנען נאמר עוד יותר מזה - עבד עבדים יהיה לאחיו, במדרש כתוב לגבי זרעו של אליעזר ש'אין ארור מתדבק בברוך', מכיוון שהיה מזרע כנען, הוא פשוט לא יכול להתחבר עם ישראל. עמי כנען בעצמם כ"כ מגושמים עד שגם אחרי שישראל 'גשמו' את האמונה בה', וינגישו אותה לכל עמי הארץ, עדיין כנען לא יוכלו 'לתפוס' אותה. על כן שאר אומות העולם - שבעצמם קיבלו דרך ישראל, הם אלו שילמדו את כנען לדעת את ה'. אמנם מיוחד אליעזר עבד אברהם, שמחמת כחו המיוחד של אברהם, הצליח להעלות אותו לכלל 'ברוך' ונאמר עליו "בא ברוך ה'", אבל מלבדו "אין ארור מתדבק בברוך".

וכמו שנאמר על כנען במפורש בתורה, כך נאמר בנביא גם על מלכות הרשעה-מלכות אדום, שגם עלייתם תהיה בבזיון ביחס לשאר אומות העולם, כמו שנתנבאו עובדיה הנביא (א' פס' ב') וירמיהו (מ"ט פס' ט"ו) שמלכות אדום תהיה בשפלות ובתחתית מכל הגויים.

ונחזור לעניננו, שעיקר התשובה צריך להיות בב' בחינות הנ"ל, בכיה מסטרא דא וחדוה מסטרא דא, ומזה נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע, רק באופן שיהיה באמת.

ראינו את שתי הצדדים בעבודה של האדם, הבכיה והחדוה שעל ידם (וגם שהם בעצמם) נמשכות מידות הרחמים 'נושע עון' ו'עובר על פשע', אך הם נמשכות רק כאשר זה נעשה באמיתיות. היה אפשר אולי לחשוב, שצריך לעשות בעולם איזה כלי, סימן ורמז כדי להמשיך את אותם מידות עליונות, אך אין זה 'סימנא בעלמא' אלא הם ממש גוף המידות הנמשכות למטה, ולכן צריך להיות הכי אמיתי ומכוון לשורש, ובאמת להתמרמר מעומק פנימיות הלב על הריחוק מה' על שנעשה מרכבה לסטרא אחרא, ורק כך יפעל באמת בתשובתו ויבוא לעולם השמחה העליון.

והעיקר על ידי התקשרות לצדיקים, כמו שמצינו ענין ב' הבחינות הנ"ל שהיה בזמן דוד המלך ע"ה, שהיו דואג ואחיתופל שני גדולי הדור, ודואג היה דורש לעמו מוסרים ותוכחות, ושמו מוכיח דואג שהוא לשון דאגה ומרירות, ואחיתופל היה יועץ, והיה דורש שכליים וחכמות (ראה ברכות ג, ב), רק שבשניהם היו מן השפה ולחוץ, עד שיש דעות בדרשת רבותינו ז"ל (סנהדרין צ, א) שאין להם חלק לעולם הבא, רק דוד המלך ע"ה הטיב עמהם בעלייתם (שם קד, ב).

ולכן כ"כ חשוב להתקרב לצדיקי אמת⁸, כי לבד קשה לדעת את עומק הפגם ולהצטער באמת על הפירוד מן ה' ולהגיע לאמיתיות הלב, והצדיק יכול להדריך בנתיבי אמת. אצל דואג ואחיתופל ראינו גם את שתי הבחינות הללו, דואג על שם דאגתו ומרירותו בקרבו כביכול ואחיתופל היה יועץ, שעצה מגיעה מלמעלה ומנחמת ו'מיישבת' את האדם. ולמרות גודל מעלתם⁹ לא פעלו מעומק הלב

⁸ כשאדם עומד ליד צדיק יכולות גם להופיע בו שתי התחושות הללו, מצד אחד מרגיש שפל שבשפלים, הן מצד שמרגיש שהצדיק יודע על כל מעלליו ופגמיו והן ומצד שרואה עד היכן בן אנוש יכול להגיע, ומרגיש כ'גמד' לעומתו. ומצד שני מרגיש תחושת רוממות של קדושה נשגבה...

⁹ דואג ראש הסנהדרין היה וכדאי' במדרש תהלים מזמור נ"ב, ואת אחיתופל קראו דוד אלופי ומיודעי ובברכות ג: מיד יועצים באחיתופל ונמלכין בסנהדרין וכו'.

באמיתיות אלא רק מן השפה ולחוץ כפי שדרשו בגמרא עד כדי כך שאמרו עליהם במשנה בסנהדרין שאין להם חלק לעולם הבא מחמת רמאותם, ובגמרא האריכו בעוד ביטויים חריפים, כי השקר כ"כ מאוס למעלה ורק בזכות דוד המלך, שהלך בתמימות כפי מידתו היה להם תיקון.

וזה מאמר רבותינו ז"ל (ברכות ד, ב) למזה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש בה מפתם של כו', במערבא כו' אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר (תהלים קמה, יד) סומך ה' לכל הנופלים. ופירוש חזר, הוא על דרך מאמר הכתוב (שיר השירים ב, ט) דומה דודי לצבי, מה צבי כשהוא רץ מחזיר ראשו לאחוריו (זוהר ח"א יד, א). כי דוד היה בבחינת יחוד פנים בפנים, וזהו חזר דוד, פירוש שחזר פניו לאחוריו למקום הנופלים והנידחים, לסמוך ולהעלותם מעמקי הקליפות ולהקימם.

בזה מתפרשת הגמרא שתמהה מדוע במזמור אשרי יושבי ביתך שמסודר על פי א"ב אות נ' חסרה ואמרה הגמרא מפני שנאמר באות נ' נפילה לכנסת ישראל (שכתוב נפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל) וממשיכה הגמרא שאף על פי שלא הוזכרה הנפילה, דוד המלך חזר ורימז את הנפילה בתוך התיקון - שבאות ס' כתוב ש"סומך ה' לכל ה'נופלים" ודייקה לומר חזר דוד, כי דוד החזיר את פניו למקום הנופלים לקליפות - שהם כל מי שנפל בעבירות ובפרט בחיצוניות שהזכרנו ורָאָה אותם ותיקן אותם.

ודווקא דוד יכל להעמיד את הנידחים הללו, כי דוד היה דבוק בה' בתכלית בבחינת מרכבה לה'¹⁰ ולכן החזיר ראשו לאחור לתקנם, וכמו הדרשה המפורסמת בשיר השירים, דומה דודי לצבי, ודמה לך לצבי שצבי כשהוא רץ הוא מחזיר פניו לאחור וכן מידת השי"ת שאף על פי שנראה שהוא מתרחק, הוא מחזיר פניו לאחור ומשגיח בעמו. וכך דווקא דוד המלך שכבר נמצא שם בדביקות הזו ובייחוד, יכול הוא להעלות כל הנידחים, וזוהי מעלת הצדיקים - שיכולים לנתב אותנו בדרכי אמת לעבודתו יתברך!

¹⁰ דוד הוא רגל רביעית במרכבה וכן רואים במקומות רבים בתהלים ובפרט תהלים כ"ו.

עניין הבעל תשובה

רבי ישראל דב מוילעדניק – שארית ישראל

בעניין הבעל תשובה צריך להיות בכיה מסטרא דא וחדוה מסטרא דא (זוהר ח"ג עה, א).

ולהבין איך יכול להיות חדוה אחרי ששם אל לבו איך שמכף רגל ועד ראש אין בו מתום, מלוכלך בצואת עונותיו, ונעשה מרכבה לסטרא אחרא, ובפרט מעונות חמורים כאשר ידע אינש בנפשו, הלא איך יערב לו לשמוח, ולשמחה מה זו עושה. רק שמכל מקום לא טוב היות האדם בעצבות ומרירות לבד, רק שצריך להיות בשמחה גם כן

וכאשר מצינו בענין הקרבנות שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים (פסחים נט, ב) אחרי התוודותו חטאיו על הקרבן במרירות ועצבא דרוחא ולב נשבר, ואחר כך כשמעלה הכהן חלב ודם, וכהן איש החסד (השמטות הזוהר רס"ו, ב) ממשיך שמחה ממקור החסדים, עד שנמשך גם על החוטא עוז וחדוה, ובזה נתבטלו הדינים.

כן הוא עכשיו, אחרי שובו מדרכיו הרעים בחרטה ולב נשבר ומרירות עצומה, זאת תהיה נחמתו בכפלים, אשר בודאי לבל ידח ממנו נדח, ובודאי הוא רב לסלוח, ובודאי יבא הדבר לידי תיקון, ובפרט על ידי התקשרותו אל הצדיקים, וצדיק באמונתו יחיה (חבקוק ב, ד) ממש, על ידי שהצדיק מעורר רחמים רבים. וכתוב (נוסח תפלת שמו"ע) מחיה מתים ברחמים רבים וד"ל. (כמו שמבואר במקום אחר בשער התקשרות על פי מאמר רבותינו ז"ל (ברכות לא, א) אסור לאדם למלא פיו שחוק).

והנה באמת הגם שהכהן מעלה הקרבן, צריך גם כן לטעום מרירות בנפשו מצד הערבות, ואם כן איך יכול להיות אצלם גם כן שמחה בראותו זה המביא הקרבן בוכה ומיילל במר נפשו על עונותיו אשר הלכדוהו, ואיך ישמח במתנת חלקו.

אך באמת רמזו חכמינו ז"ל על זה (הוריות יג, א) ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ. והענין הוא, כי החוטא נקרא ממזר, פירוש מום זר, אך מצד החרטה והמרירות העצומה ששב על עונותיו, נקרא אז בשם תלמיד חכם, והכהן בראותו אותו בוכה ומבכה ומתחרט על עונותיו, והנה

אין צדיק בארץ כו' (קהלת ז, כ), ממילא נתעורר גם כן, ומפשפש במעשיו מאשר המצא תמצא בו גם כן כאלה או דומה לזה, ונעשה גם כן בעל תשובה, ואז נקרא גם כן בשם תלמיד חכם ואז יוכל להעלות אותו ממקום החושך ממר למתוק, וממשיך בחינת ישמח ישראל בעושיו (תהלים קמט, ב), ונמצא החוטא הזה משפיע על הכהן מקודם בחינת התשובה, וזה קודם לכהן גדול, וד"ל.

והנה מבחינת בכיה וחדוה הנ"ל, נעשה בחינת תשובה – תשוב ה' תתאה ותשוב ה' עילאה כידוע (ראה זוהר ח"ג קכב, א). אשר מצד המרירות מוציא חיות הקדושה שנפלה בהיפוך, בסוד גלות השכינה, שפחה כי תירש גבירתה (משלי ל, כג), ומעלה את החיות למקום שהיה שם אהל'ה בתחילה, וזה תשוב ה' תתאה. ומצד השמחה, שעיקר השמחה הוא בזכרו שיש לנו אב רחמן, בין כך ובין כך קרואים לך בנים (קדושים לו, א), ובודאי כל ידח ממנו נדח, על ידי זה נמשך ממעלה למטה אם הבנים שמחה (תהלים קיג, ט) ופרישית גדפהא על בנין (ראה זוהר ח"א מח, א), וד"ל.

וזהו נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם (ישעיה מ, א), שתי נחמות – אימא עילאה ואימא תתאה. וממה תהיה הנחמה, מזה שיש לנו אלו-ה, אשר מי א-ל כמוך נושא עון ועובר על פשע (מיכה ז, יח), נושא עון מתתא לעילא, ועובר על פשע מעילא לתתא. אשר באמת כח התשובה וההתעוררות מתתא הוא גם כן מכחו יתברך, ולכן יכול להיות השמחה מצד אמיתת אלקותו יתברך, אף שמצד עצמו יודע ערכו השפל ומעשיו המכוערים, ואיך שהוא משוקע בההיפוך ורחוק מאוד ממדריגה שיוכל לקרוא באמת שהוא אלקי שיקרא שמו עליו, מאחר שהוא נעשה מרכבה לההיפוך ח"ו.

ואף ששגור בפי כל לומר ה' אלקי, אבל הוא רק מהשפה ולחוץ אבל באמת הוא רחוק ממדגירה זו, רק שנקרא כן אצל הצדיקים שהם בבחינת מרכבה אליו יתברך כמו אלקי אברהם כו'. עם כל זה יכול להיות השמחה מצד עצם אלקותו, כי נמצא מחוייב המציאות אדון כל, וראוי לשמוח בזה עד שהעצבות שמצד עצמו מצד שפל ערכו יהיה בטל וכלא נחשב נגד השמחה באלוקות.

והכלל שמכל מקום לא יעמוד במדריגה אחת הרבה, וכשיבא לשמחה יזכור עוד למרירות, ואחר כך יתאמץ עוד בשמחה, וזה בכיה תקוע בלבאי מסטרא דא וחדוא כו'. וזהו פירוש יאמר אלקיכם, שהנחמה הוא מצד אלקות, אף שבערך עצמו אינו ראוי לנחמה, רק כנ"ל, וד"ל.

והקדוש הרב ר' ברוך זי"ע ועכ"י פירש הפסוק הנ"ל על זה הדרך, שהנחמה הוא מזה שאלקיכם יאמר עמי, שקורא אותנו עמי ולא עם סתם, ודברי פי חכם חן.

ועוד יש לומר על זה הדרך, היינו נחמו נחמו, היינו שהנחמה הוא מזה, שעמי יאמר אלקיכם, פירוש שעמי יאמר הנה אלקינו זה כו', שמצד התשובה והיציאה מסטרא אחרא ורצונו להתדבק אל הקדושה, והבא לטהר כו' (מסייעין אותו. שבת קד, א), יוכלו לומר שהוא אלקי כל הארץ. ולכאורה לפי זה הפירוש צריך לומר אלקינו, אך הענין הוא, כי בכלל מאמר הכתוב מוסב על לעתיד, שעמי יאמר לכל באי עולם אפילו לאומות שהוא אלקיכם, כי אז נאמר (ישעיה מ, ה) וראו כל בשר יחדיו, שיהיו כולם מאמינים באחדות ה', וזהו עמי יאמר אלקיכם.

והנה עדיין יקשה מאחר שממילא יהיה נגלה אלקותו יתברך לכל באי עולם, מהו האמירה שיצטרכו הם לומר אלקיכם, הלא מעצמם יבין כל יצור כו'. ואם הכוונה מהאמירה שיהיה לעם אחד, הלא אין מקבלין גרים לימות המשיח (יבמות כד, ב). אך הענין הוא, שבוודאי אף שיהיו מאמינים באחדות ה', הוא רק כמו שכתוב (ראה צפניה ג, ט) ויטו שכם אחד לעבדך, שהאחדות יהיה אצלם רק בבחינת שכם, שהוא בחינת אחוריים, שיקבלו מישראל בבחינת חיצוניות.

וזהו פירוש שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד (ואתחנן ו, ד), שאצל ישראל נאמר ה' אלקינו, שהוא בחינת פנימיות היחוד, בחינת פנים בפנים, כמאמר הזוה"ק (ח"ב קלה, א) למהוי אחד באחד, מה שאין כן אצלם יהיה ה' אחד לבד, שיקבלו השפעת אמונת היחוד על ידי ישראל כמו שכתוב (תבוא כח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, מחמת שיהיו סרים למשמעתך, כמו שכתוב (ישעיה סא, ה) והיו בני נכר אכריכם וכו' ובזה יתעלו גם כן המעולים שבהם.

וזהו שנאמר אצל כנען (נח ט, כה) ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו, היינו שמחמת רוב זוהמתן לא יוכלו להיות אז אפילו בבחינת עליה הנ"ל שיוכלו לקבל על ידי ישראל, כי מצד שהמה נפרדים מאוד והפכים ממש, אין ארור מתדבק בברוך (בר"ר נט, ז). ומה שכתוב (חי שרה כד, לא) אצל אליעזר עבד אברהם בא ברוך ה', הוא מחמת כח אברהם העלה אותו לבחינת ברוך גם כן, אבל זולתו לא יוכלו להתעלות אפילו לבחינת עבדים, שיהיו עובדים לאיכרים שיהיו לישראל, והם יהיו עבדים להם, וממילא יצוו להם לעבוד בם עבודת ישראל בתוך עבודתם. וזהו מאמר הכתוב (עובדיה א, ב) קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאוד, שעלייתם יהיה גם בחינת בזיון גדול, ויהיה עבד עבדים כמו כנען הנ"ל. וזהו עמי יאמר אלקיכם, שישראל ישפיעו אמונת ישראל יחודו יתברך לכל העמים בבחינת שכם אחד כנ"ל, וד"ל.

ונחזור לעניננו, שעיקר התשובה צריך להיות בב' בחינות הנ"ל, בכיה מסטרא דא וחדוה מסטרא דא, ומזה נמשך להיות נושא עון ועובר על פשע, רק באופן שיהיה באמת.

והעיקר על ידי התקשרות לצדיקים, כמו שמצינו ענין ב' הבחינות הנ"ל שהיה בזמן דוד המלך ע"ה, שהיו דואג ואחיתופל שני גדולי הדור, ודואג היה דורש לעמו מוסרים ותוכחות, ושמו מוכיח דואג שהוא לשון דאגה ומרירות, ואחיתופל היה יועץ, והיה דורש שכליים וחכמות (ראה ברכות ג, ב), רק שבשניהם היו מן השפה ולחוץ, עד שיש דעות בדרשת רבותינו ז"ל (סנהדרין צ, א) שאין להם חלק לעולם הבא, רק דוד המלך ע"ה הטיב עמהם בעלייתם (שם קד, ב).

וזה מאמר רבותינו ז"ל (ברכות ד, ב) למה לא נאמר נו"ן באשרי, מפני שיש בה מפלתם של כו', במערבא כו' אפילו הכי חזר דוד וסמכן ברוח הקודש, שנאמר (תהלים קמה, יד) סומך ה' לכל הנופלים. ופירוש חזר, הוא על דרך מאמר הכתוב (שיר השירים ב, ט) דומה דודי לצבי, מה צבי כשהוא רץ מחזיר ראשו לאחוריו (זוהר ח"א יד, א). כי דוד היה בבחינת יחוד פנים בפנים, וזהו חזר דוד, פירוש שחזר פניו לאחוריו למקום הנופלים והנידחים, לסמוך ולהעלותם מעמקי הקליפות ולהקימם.

נקודה לאחשה

יושבים, חושבים, מתכוננים.

עוד מעט נגיע, אפשר כבר לראות את קצה העיר.

עיר הקודש - ירושלים, כל הזכרונות שקשורים בה עולים וצפים, ומתוך הכל עולה געגוע עמוק ודק לראות אותה בבניינה השלם, להריח את ריחה, לחוש את אורה.

מגיעים לתחנת רכבת, נוסעים לשער יפו.

נכנסים לשוק ופתאום עולה בי מחשבה על הימים הטובים (תרתי משמע) שיבואו בע"ה על השוק הזה, אלפי יהודים נוהרים, בעלי החדסד מוזגים שתייה לעולים, וברקע כבר מתנגנת לה שירת הלווים.

"האם יפנו את כל הבתים היפים האלו מחוסר מקום או שהלוואי וישארו הרחובות בעיר הזאת מספרים את סיפור הנצח שלה?" אני שואל ספק לעצמי ספק בקול.

והנה סוף סוף הגענו, הרחבה הגדולה של הכותל פרוסה לעינינו ומאות יהודים שבאים מכוחם של מליוני נוספים כוספים ומצפים לשובך לציון ברחמים...

הכנה אחרונה לפני העלייה למקום שכדי להגיע אליו לא משנה כמה גבוה היית - צריך לעלות - חצרות בית ה'.

והנה שיר שמתאר מקצת מהרגשות המעורבים במקום בו שועלים מהלכים ושכינה שורה בכפיפה אחת:

בכייה מסיטרא דא וחדווה מסיטרא דא,

מצד אחד תפילה ובצד השני שיר תודה,

מחד גיסא נבואת אוריה ומאידך נבואת זכריה,

יורדים בחצי אחד ובחצי השני - עלייה.

בלב שני חדרים לקלוט שני הפכים,

כי ביחס לשלישי המורם שניהם הם רק אורחים.

וכמה מתאים שדווקא במקום בו הגשמי מבטא קרבה רוחנית והרוחני כל כך מוחשי מתוך נשיאת ההפכים האלוקית, משתקף גם היום במצב הנפול הפער בין הגשמי לרוחני.

שנזכה לכסוף לבית המקדש תכלית הכוסף ומתוך כך להגיע לבניינו השלם
בקרוב!

מוקדש לעילוי נשמות

מו"ר רוח-אפנו האהוב והיקר
הרב שניאור זלמן מרדכי
בן מנחם מענדל קץ

...

הרב בנימין דב בן טוביה רוזנצויג

הַמַּאמֶר הַשְּׁבִיעִי

מיזם "הַמַּאמֶר הַשְּׁבִיעִי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

